

Helvar

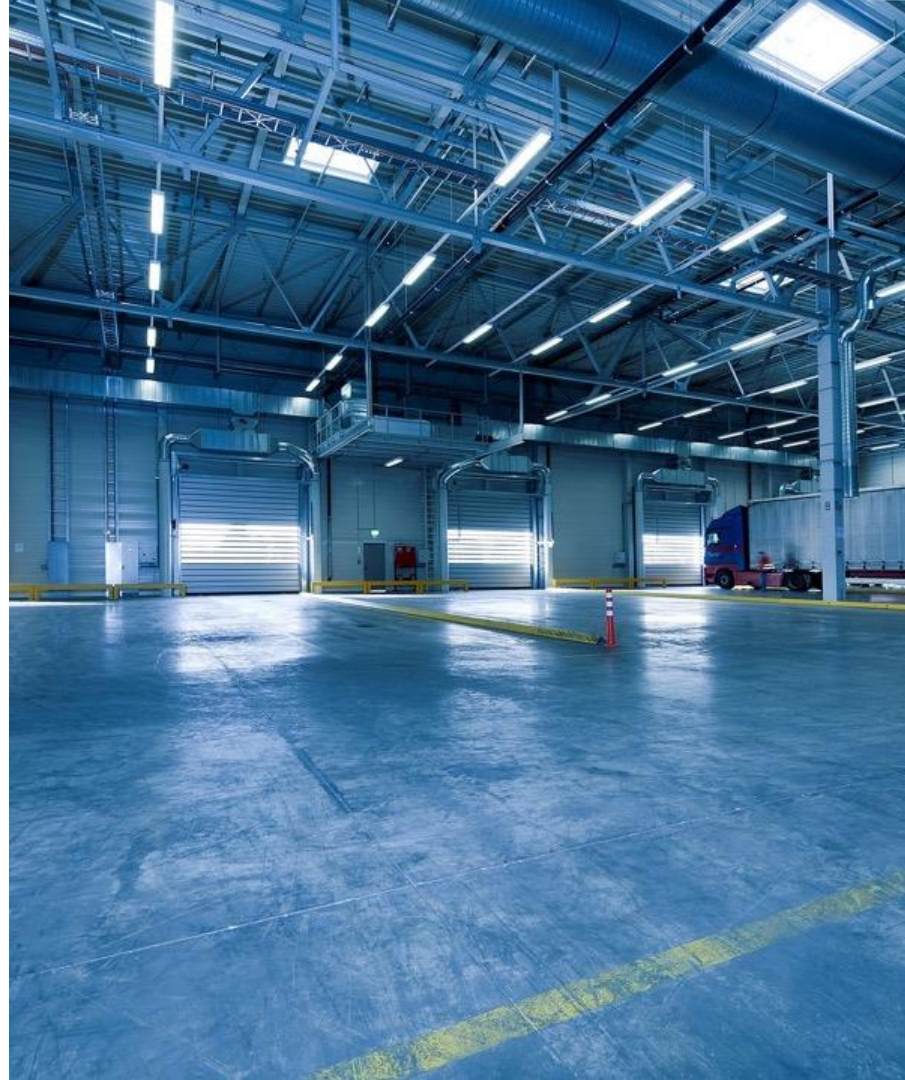
Aalto:
Rakennussähköistyskurssi

Sisävalaistustekniikka
Valaistuksen ohjaustavat

Måns Paul

Turning Everyday Places into Brighter Spaces

Helvar Oy - Liikeidea

Helvar

Kansainvälinen valaistustekniikkaan erikoistunut suomalainen perheyritys, joka suunnittelee, valmistaa ja markkinoi valaistuksen komponentteja sekä valonohjauksen ratkaisuja ja palveluja.

- Innovatiivinen
- Laadukas
- Luotettava

Helvar tarjoaa luotettavia ja joustavia valonohjaus- ja energianhallintajärjestelmiä

- Modulaariset systeimiratkaisut
- Eri teknologiavaihtoehtoja jotka perustuvat alan standardeihin
- Paikallista tukea – laatua ja asiakasläheisyyttä

Kohderyhmät

Helvar

Toimistot

Koulut

Hotellit

Laivat

Parkkihallit

Terveydenhuolto

Kulttuuri

Ostoskeskukset

Teollisuus

Helvar tarina

Helvar

1921-
1968

Radion ja TV:n aikakausi

1949

Ensimmäiset kuristimet
tuotannossa

1966

Säätimien tuotanto alkaa

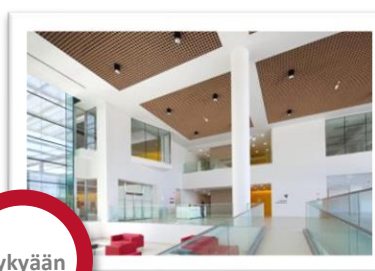
1981

Maailman ensimmäinen säädettävä
elektroninen liitäntälaitte

2017

Maailman ensimmäinen
DALI2 laite

Nykyään

Täydelliset valaistusratkaisut
Digitaaliset palvelut

Helvar lukuina

since
1921

1000+
references all over
the world and counting

Privately
owned

Business focus
lighting control &
intelligence

135+
PATENTS Registered

60+
YEARS delivering
Lighting Solutions

70+
mil EUR Turnover

Open for
system
integration

Mihin valaistuksen ohjausta tarvitaan

Helvar

- Käyttäjän viihtyvyys ja hyvinvointi
- Kestävä kehitys ja vihreät arvot
- Kustannustehokkuus liiketoiminnassa

Käyttäjän tarpeet edellä

Viihtyvyys

- **Automatisoitu** valonohjaus
- Yksiselitteinen ja **helppo ymmärtää**

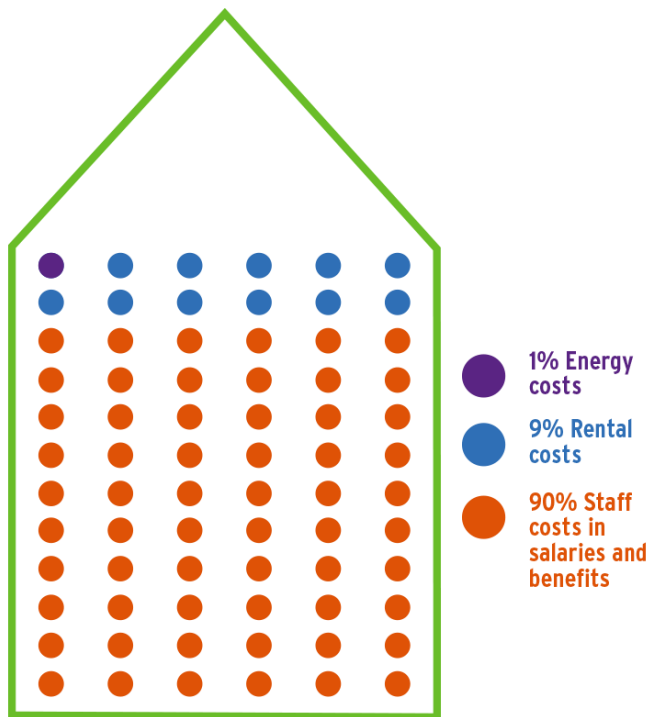
Hyvinvointi ja tuottavuus

- **Erillistarpeet huomioiva** valaistus
  - Ikätekijä
  - Työskentelyolosuhteet
  - Työtehtävät
- **Sisävalaistusdirektiivissä** annetaan **vahva suositus** valonohjaukselle
  - ulkoista **päivänvaloa** voidaan hyödyntää maksimaalisesti
  - **läsnäolotietoa** voidaan hyödyntää
  - voidaan sopeutua eri **visuaalista tarkkuutta** vaativiin tehtäviin
  - voidaan **sopeuttaa tilat** erilaisiin ihmisiin ja heidän tarpeisiin

Table 33 –Offices

Ref. no.	Type of task/activity area	E_m lx		U_a	R_a	Reg.	E_{min} lx	E_{wall} lx	$E_{ceiling}$ lx	Specific requirements
		required ^a	modified ^b							
33.1	Printing, copying, etc.	300	500	0,40	80	19	100	100	75	
33.2	Writing, typing, reading, data processing	500	1 000	0,60	80	19	150	150	100	DSE-work, see 5.9 room brightness, see 6.7 and Annex B Lighting should be controllable, see 6.2.4.
33.3	Technical drawing	750	1 500	0,70	80	16	150	150	100	For smaller cellular offices the wall requirement applies to the front wall. For other walls a lower requirement of minimum 75 lx could be accepted.
33.4	CAD work stations	300	1 000	0,60	80	19	150	150	100	DSE-work, see 5.9
33.5.1	Conference and meeting rooms	500	1 000	0,60	80	19	150	150	100	Lighting should be controllable, see 6.2.4.
33.5.2	Conference table	500	1 000	0,60	80	19	150	150	100	Lighting should be controllable, see 6.2.4.

Liiketoiminnan kustannusten jakauma

TUOTTAVUUS!

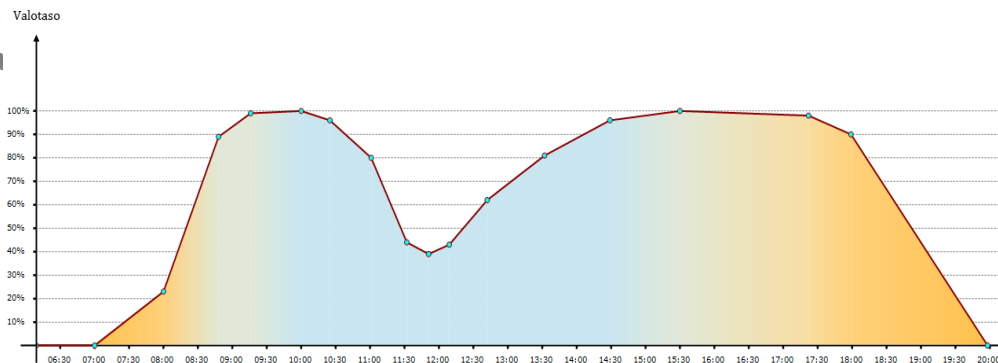
Voidaanko hyvällä valaistuksella parantaa tuottavuutta ja näinollen pienentää kustannuksia?

Lähde: Lighting Europe

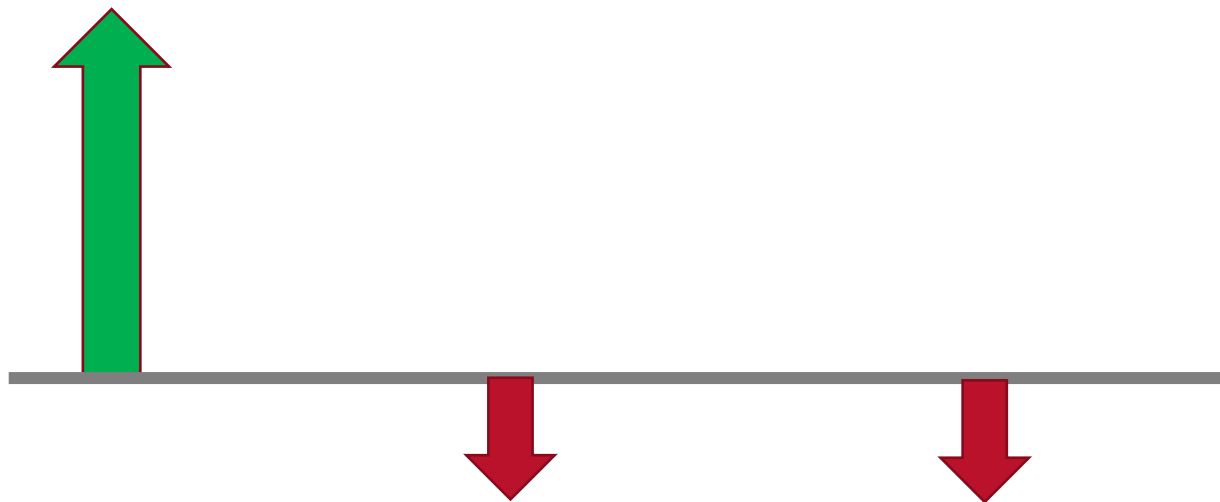

Vuorokausirytmien (LoT) Mukainen Valaistus

- Muunnellaan valaistuksen värilämpötilaa ja kirkkautta **luonnollisen vuorokausirytmien** mukaan
  - Aamulla lämpimästä päivän kylmään ja iltaa kohden uudelleen lämpimään sävyyn
  - Voidaan täydentää luonnonvalon anturoinnilla
- Vuorokausirytmien käyttö soveltuu erityisesti
  - **Toimistoihin**, Terveystilojen tiloihin ja Oppilaitoksiin
- Oikea valaistus parantaa merkittävästi käyttäjien
  - **Hyvinvointia**
  - **Keskittymistä ja Vireystilaa**
  - **Tuottavuus paranee!**

Ihmiskeskeisen valaistuksen vaikutus meihin

Tuottavuus +4,5%

Virheet -1%

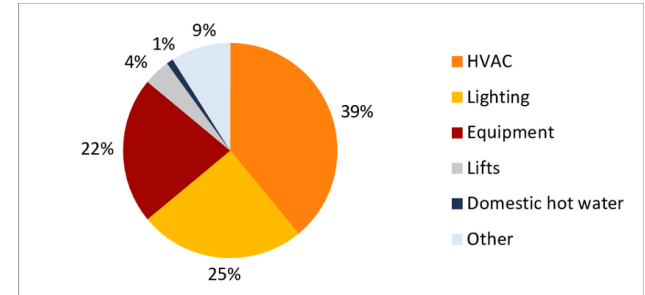
Poissaolot -1%

Lähde: LIGHTING EUROPE

Maaailmanlaajuinen Energiantarve

Ohjausta **energiansäästön** vuoksi

- Toimistorakennukset tuottavat huomattavan osan kaikista energiaan liittyvistä hiilidioksidipäästöistä
- Keinovalon osuus on usein välillä 25-30 % liikerakennuksen energiankulutuksesta
- Valonohjauksen ja energiatehokkaiden valonlähteiden energiansäästöpotentiaali on huomattava toimistorakennuksissa
  - Aktiivinen sensorointi
  - Manuaalinen ohjaus
  - Tilannekutsut

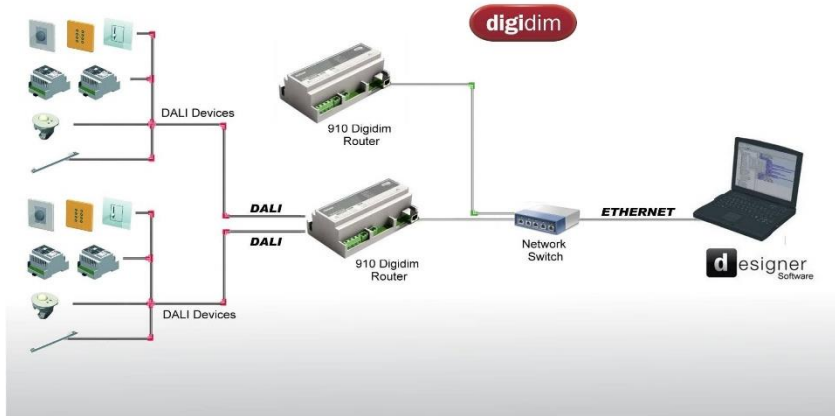

Typical energy consumption breakdown in an office building. Background to the NABERS Indoor Environment (IE) rating

Muuntojoustavuus

Helvar

- Saneeraus
- Uudelleenjärjestäminen
- Valaistuksen sovittaminen uuteen tilanteeseen
  - Ilman tuote- /johdotusmuutoksia
  - Ohjelmallisesti Designer-työkalulla

Valaistuksen ohjaustavat

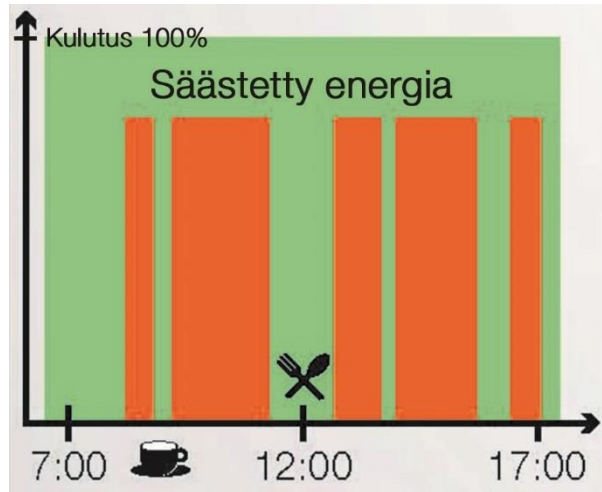
Helvar

Läsnäolo-ohjaus (helppous, energiansäästö)

- Automaattisesti päälle/pois liiketunnistimesta

Poissaolo-ohjaus (optimoitu energiansäästö)

- Manuaalisesti päälle / Automaattisesti pois
- Esim. kokoushuoneet, auditoriot

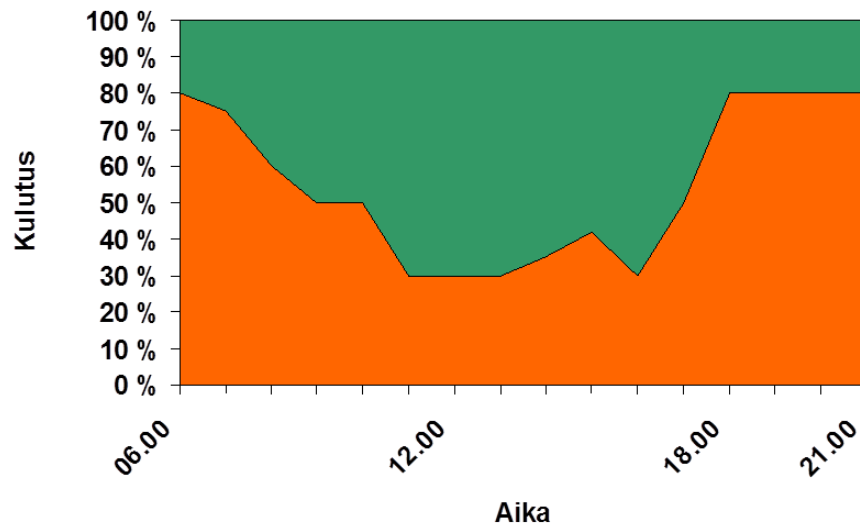
311M liiketunnistin

Valaistuksen ohjaustavat

Helvar

Vakiovalo-ohjaus

- Luonnonvalon hyödyntäminen valoanturilla

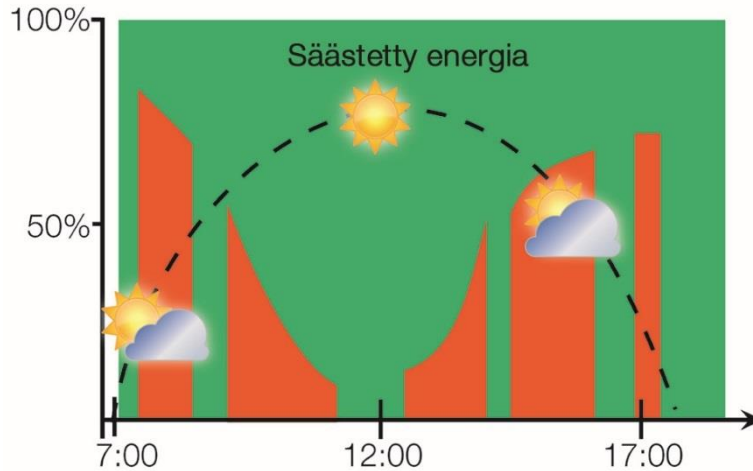

Valaistuksen ohjaustavat

Helvar

Yhdistelmä "energiansäästö"

- Vakiovalo- ja läsnäolo-ohjaus

321 multisensori

Valaistuksen ohjaustavat

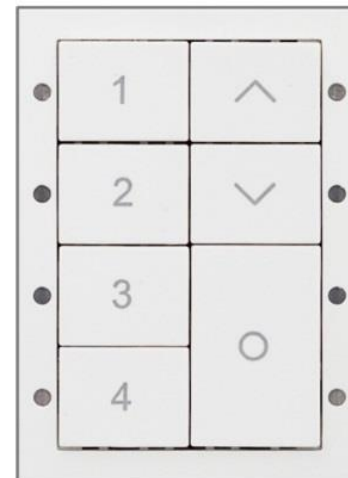
Helvar

Paikallisohjaus

- Yhdestä tai useammasta ohjainpaneelistä suoritettu ohjaus
- Voidaan toteuttaa **painonapein, kiertokytkimin, liukusäätimin** tai näiden yhdistelmänä

Tilanneohjaus

- Tilannekutsu missä, **kullekin ryhmälle/valaisimelle on määritelty oma tarkoitukseen sopiva valotaso ja säätymisviive**
  - Esim. neuvottelutiloissa

135 näppäinpaneeli

Valaistuksen ohjaustavat

Helvar

Aikaohjauksella voidaan **haluttuun aikaan**

- Kytkeä päälle/pois
- Kutsua tilanteita
- Aktivoida/deaktivoida sensoreita

ST7 kosketusnäyttö

Helvar

Valonohjaus kouluissa

DALI reititin

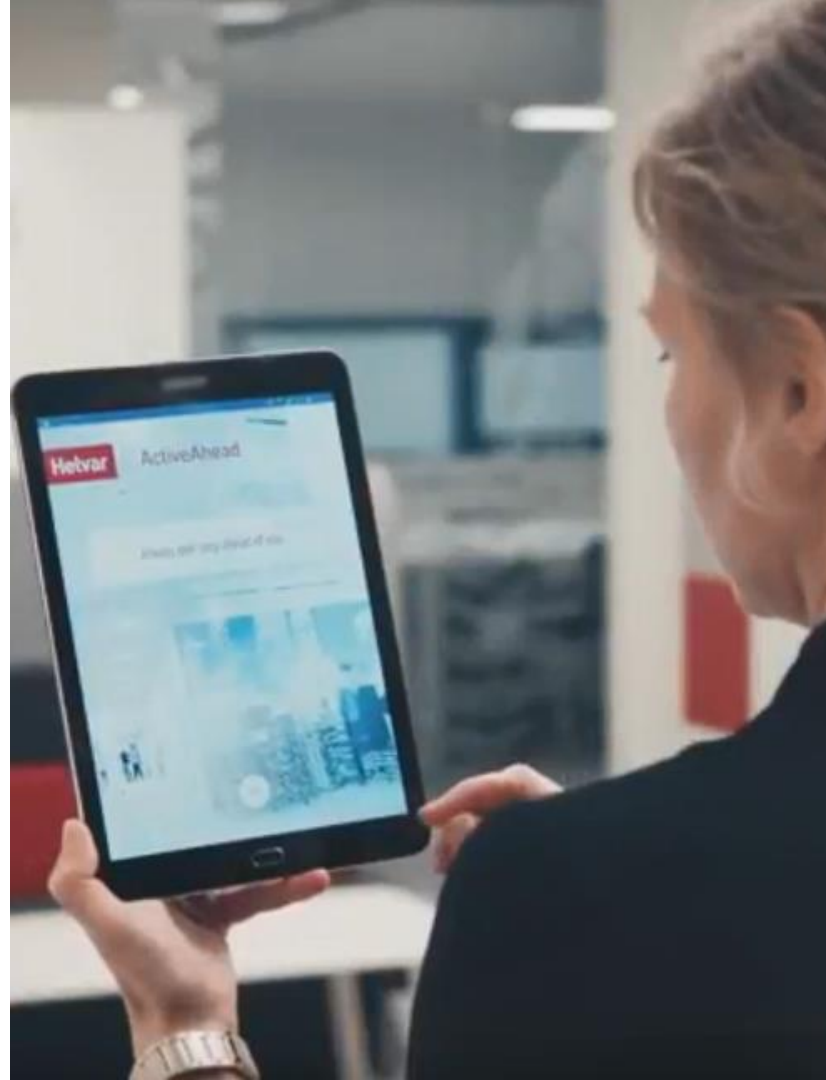
Node Multisensor

ActiveAhead langaton

Insights -pilvipalvelut

Turning Everyday Places into Brighter Spaces

Erilaiset tilat – Erilaiset tarpeet

- Jokaiseen tilaan valitaan sinne sopiva tekninen ratkaisu
- Valaistus toimii kokonaisuutena, jota voidaan hallita ja ohjata keskitetysti

Esimerkkejä erilaisista tiloista

Helvar

- Auditorium
- Liikuntasalit
- Aulatilat
- Keittiö ja ruokailutilat
- Luokkahuoneet
- Opettajainhuone
- Neuvottelutilat
- Toimistotilat
- Käytävät ja rappukäytävät
- Pukuhuoneet ja WC-tilat

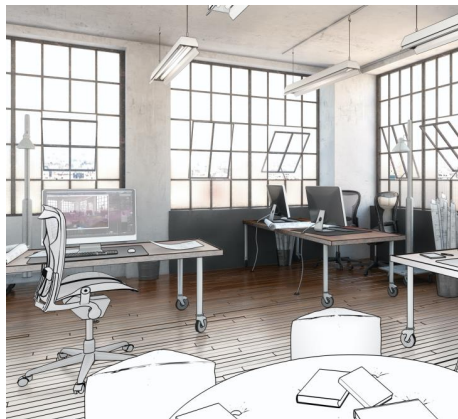
DALI-Reitittimet

Auditorio

Liikuntasali

Aulatilat

Keittiö ja ruokailutila

Auditorio, liikuntasali, aulatilat, keittiö ja ruokailutila

Käyttötilan tarpeet

Helvar

- Energiansäästö liikuntasalissa ja aulatiloissa
- Aulatilojen etähallinta
- Valaistuskutsut eri vuorokaudenaikoina
- Liikuteltavat väliseinät ja tilanjakajat
- Luonnonvalon huomiointi valaistuksen tehossa
- Eri tapahtumien tilannekutsut

DALI Reititinjärjestelmä Ratkaisu

Helvar

- Ryhmitykset / tilannekutsut
- Aikataulutoiminnallisuudet (esim. päivä / yö)
- Ehdolliset käskyt (esim. liikuteltavat väliseinät)
- Integrointi Insights –etäseurantapalveluun

DALI

Helvar

- Digital Adressable Lighting Interface
- Standardi IEC 62386
- Digitaalinen osoitteellinen valonohjaus
- Nykyaikaisen ohjelmoitavan ja muunneltavan valaistuksen perusta
- Suunnittelijan/urakoitsijan muistisäännöt:
  1. 64 osoitetta/väylä
  2. 250 mA/väylä
  3. Väyläkaapelin maksimi pituus 300 m (1,5 mm²)
  4. Väyläkaapeli verkkojännitteelle soveltuvaa
  5. Ainoa topologiarajoitus on ympyrä
    1. eli väylä ei saa palata takaisin
    2. mutta sen saa haaroittaa

DALI 1 ja 2 vertailua

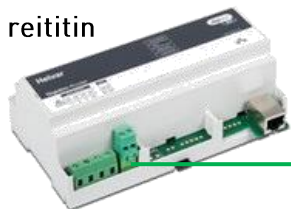

Helvar

DALI 1	DALI 2
Kaapelin pituus/väylä (1,5 mm ²)	
300 m	300 m
Maksimivirta/väylä	
250 mA	250 mA
Siirtymäaika (Fade Time)	
min: 0,707 sekuntia, maks: 90,5 sekuntia	min: 0,1 sekuntia, maks: 16 minuuttia
Osoitteet/väylä	
64	128 → 64 ohjattavaa + 64 ohjaavaa laitetta
Ryhmät/väylä	
16	16 ohjattaville laitteille + 32 ohjaaville laitteille
Teholähde	
16 ± 4,5 V (väliltä: 12 - 20.5 V), 250 mA	16 ± 4,5 V (väliltä: 12 - 20.5 V), 250 mA
Sisältää ohjaavat laitteet	
Ei	Kyllä

DALI väylän perusrakenne (perinteinen)

DALI reititin
905
910
920

DALI väylä

- Osoiteavaruus: 1-64
- Suos. 220 mA
- max. 300 m

DALI ja DALI 2
valaisin

DALI
tunnistin

DALI ja DALI 2
valaisin

Väylässä voi olla sekä DALI että DALI 2 valaisimia, mutta vain Helvarin DALI ohjaavia laitteita (PIR, painikkeet jne.)

DALI
ohjauspainike

Releysesiköt
Säätimet
Verhomoottoriohjain
AV-sovitin
jne.

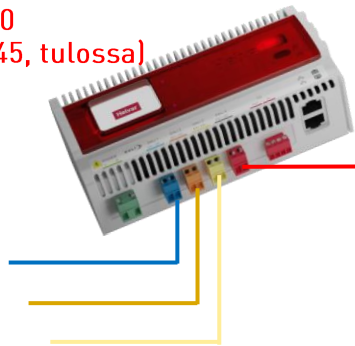
DALI2 väylän perusrakenne

Helvar

DALI 2 reititin
950
(945, tulossa)

DALI 2 väylä

- Osoiteavaruus: 1-64 kuormille + Digidim ohjaimille, 65-128 ohjauville DALI2-laitteille
- Suos. 220 mA
- max. 300 m

DALI ja DALI 2
valaisin

DALI 2 tunnistin

DALI
tunnistin

DALI ja DALI 2
valaisin

Samassa väylässä voi olla sekä DALI että DALI 2 laitteita (niin valaisimia kuin ohjauvia laitteita).
DALI-osoite määrytyy automaattisesti oikeaan osoiteavaruuteen (DALI/DALI 2)

DALI 2
ohjauispainike

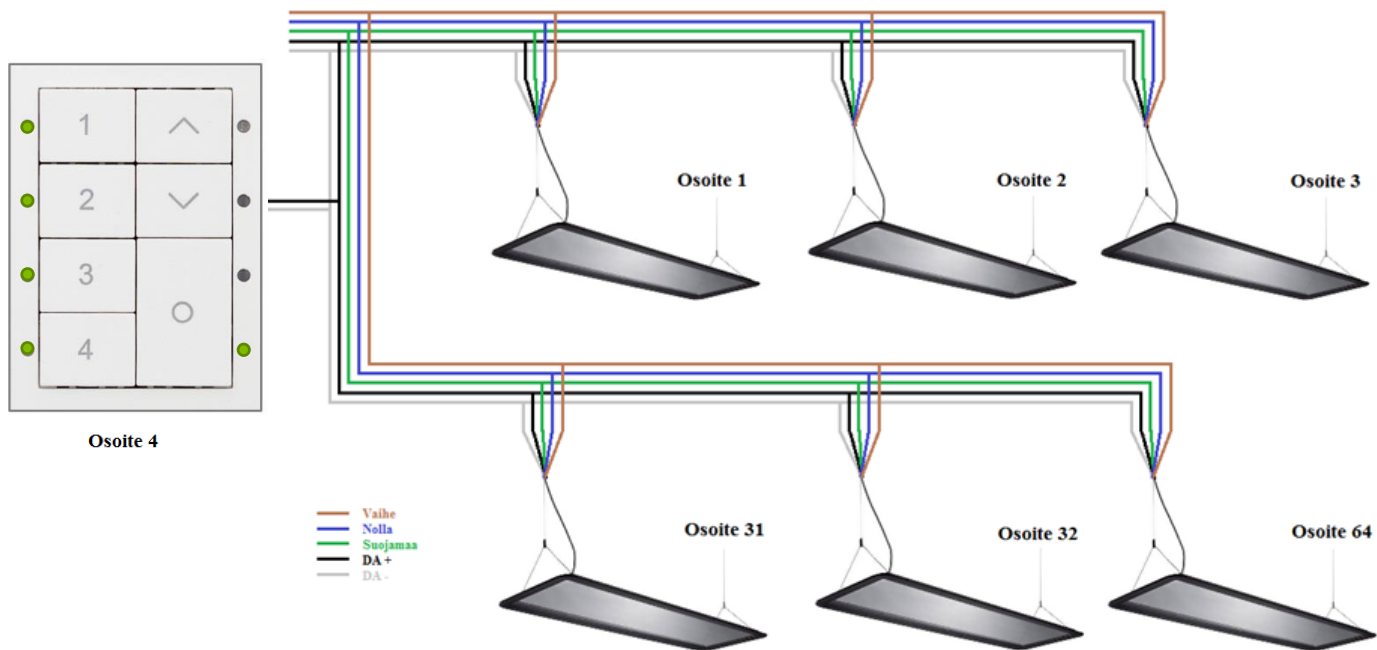

Relyksiköt
Säätimet
Verhomoottoriohjain
AV-sovitin
jne.

DALI - esimerkki-ohjaus

Neuvotteluhuone

Tilanne 0: 0% / Tilanne 2: 100%

Perus DALI-järjestelmän suunnittelu

1. Suunnitteluvaihe

1. DALI-teholähde
2. DALI-valaisimet
3. DALI-sensorit
4. DALI-painikkeet
5. Osoitteiden laskeminen

1. DALI-liitäntälaitteet = 19
2. DALI-sensorit = 7
3. DALI-painikkeistot = 4
4. Yhteensä:

$$\rightarrow 19 + 7 + 4 = 30 < 64$$

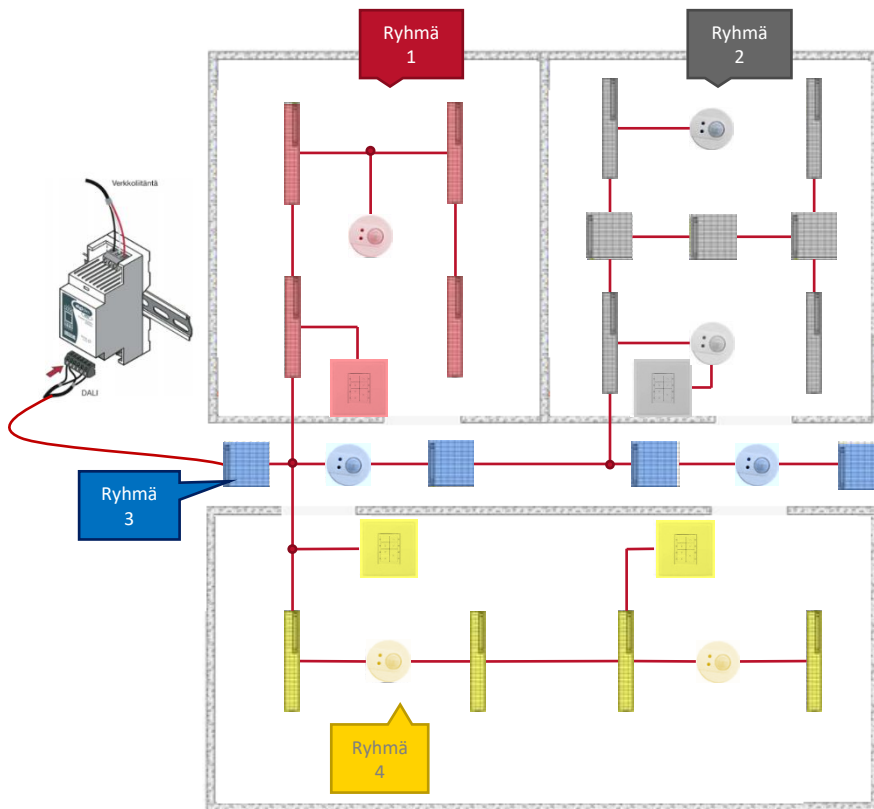
6. Virtojen laskeminen

1. DALI-liitäntälaitteet:
 $\rightarrow 19 \times 2 \text{ mA} = 38 \text{ mA}$
2. DALI-sensorit:
 $\rightarrow 7 \times 15 \text{ mA} = 105 \text{ mA}$
3. DALI-painikkeistot:
 $\rightarrow 4 \times 10 \text{ mA} = 40 \text{ mA}$
4. Yhteensä:

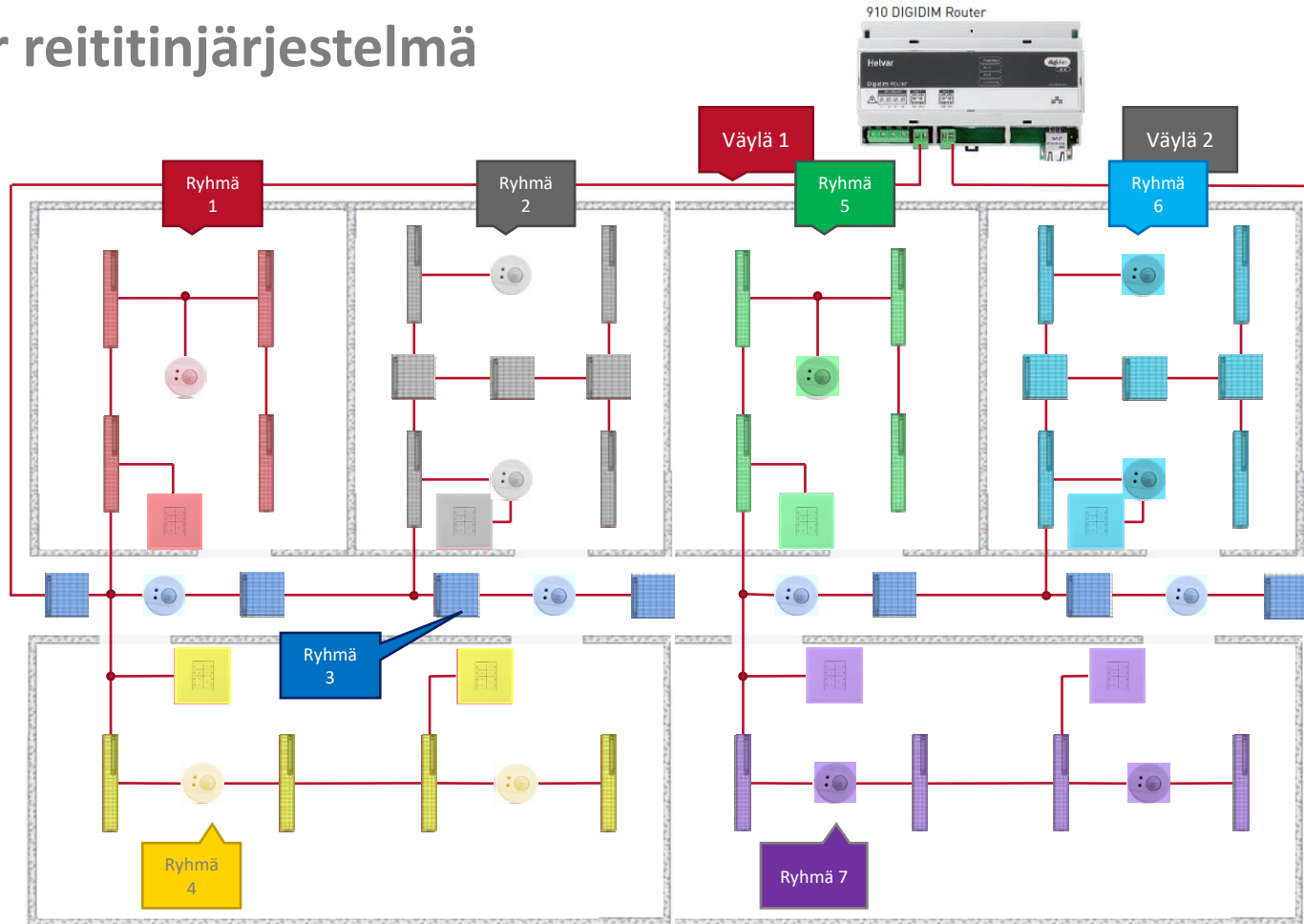
$$38 + 105 + 40 = 183 \text{ mA} < 250 \text{ mA}$$

2. Toteutusvaihe

1. DALI-kaapelointi
2. Ohjelmointi

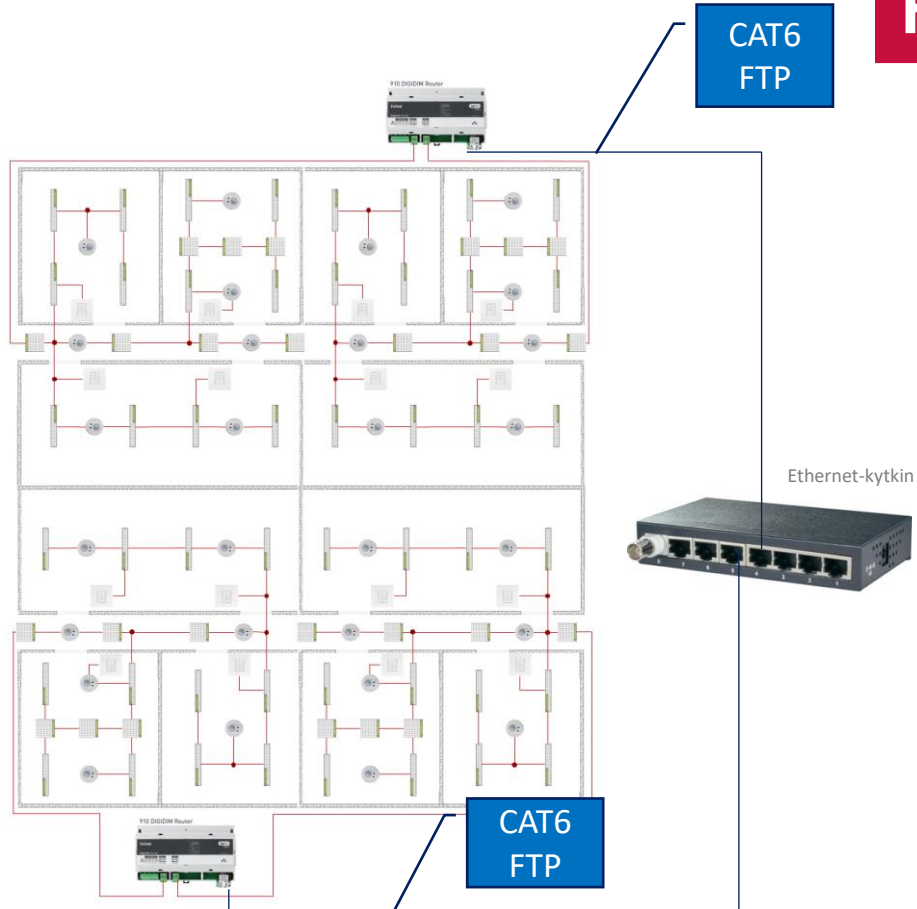
Helvar reititinjärjestelmä

Helvar reititinjärjestelmä

Helvar

- Kiinteistössä on usein **useita reitittimiä**
- **Kokonaisvaltaisen ohjauksen luomiseksi, reitittimet tulee Ethernetissä yhdistää kytkimellä**
- Reitittimien RJ45 portista vietään esim. CAT6 FTP suojattu kaapeli Ethernet kytkimelle → Suojattua kaapelia suositellaan
- Kytkin yhdistää reitittimet ja näin saadaan aikaan toimiva työryhmä, jossa ohjaukset voidaan suorittaa reitittimiltä toisiin

Node Advanced ja Node Multisensor

Tilakohtainen ohjaus

- Luokkahuoneissa
- Opettajainhuoneissa
- Kokoustiloissa

Luokkahuoneet Tarvemääritys

- Hyvinvointi ja hygienia
  - Täysautomaattinen läsnäolosensorointi
- Painopiste: Energiansäästö
  - Manuaalinen ON / Automatic OFF (poissaolon tunnistus)
  - Vakiovalo (luonnonvalon tunnistus)
- Valaistustilanteet eri käyttötarkoituksiin
  - Energisointia / rauhoittumista
  - Esitystilanne
- Muuntojoustava (esim. ryhmätyötilanteet)
- Kustannustehokas ratkaisu

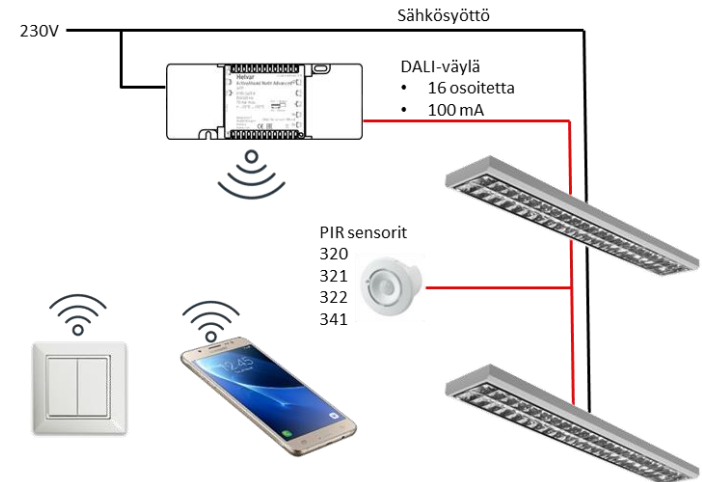

ActiveAhead 5609 Node Advanced

Helvar

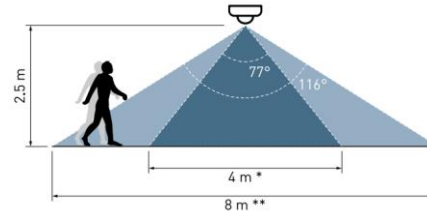
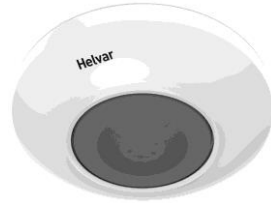

- Perusominaisuudet:
  - Samassa laitteessa DALI-väylä teholähteineen ja BLE radioyksikkö
  - **Osoitteellinen DALI-erillisväylä 16 DALI-osoitteeseen asti**
  - Yhteensopiva Helvar DALI järjestelmäsensoreiden ja releyksiköiden kanssa
  - Ominaisuudet ja toiminnallisuudet;
    - mobiili app-käyttöönotto
    - langaton ohjaus
    - voidaan kytkeä osaksi langatonta verkkoa

ActiveAhead 5640 Node Multisensor

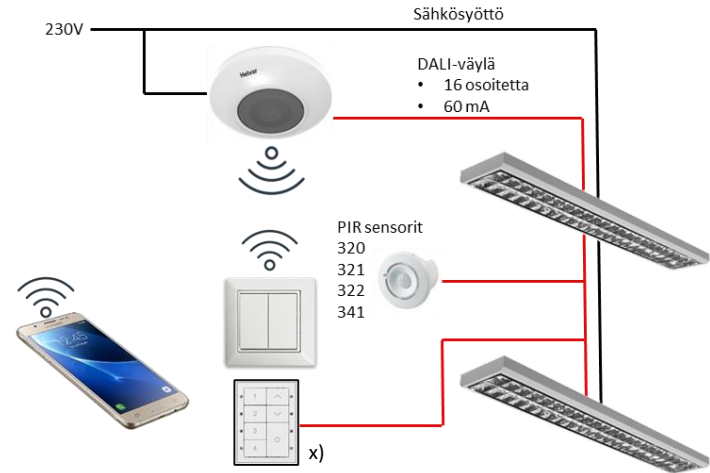
Helvar

* = small movement
** = big movement

• Perusominaisuudet:

- Samassa laitteessa DALI teholähde, PIR ja BLE radioyksikkö
  - **Integroitu Node Advanced + sensori**
- Osoitteellinen DALI-erillisväylä 16 DALI-osoitteeseen asti
- Yhteensopiva Helvar DALI järjestelmäsensoreiden ja releyksiköiden kanssa
- Ominaisuudet ja toiminnallisuudet;
  - mobiili app-käyttöönotto,
  - langaton ohjaus
  - voidaan kytkeä osaksi langatonta verkkoa

x) Langalliset Helvar DALI-2 ohjauspainikkeistot yhteensopivia H1/2024 alkaen

ActiveAhead 5640, luokkahuoneen toteutus

Helvar

Valaisin DALI

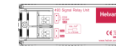
Helvar 5640 Node Multisensor (PIR)
- max. 16 DALI osoitetta
- max. 60 mA DALI virta

Helvar PIR sensori esim. 320 tai 321

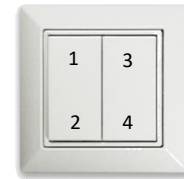

Helvar 185W langaton ohjauspainike

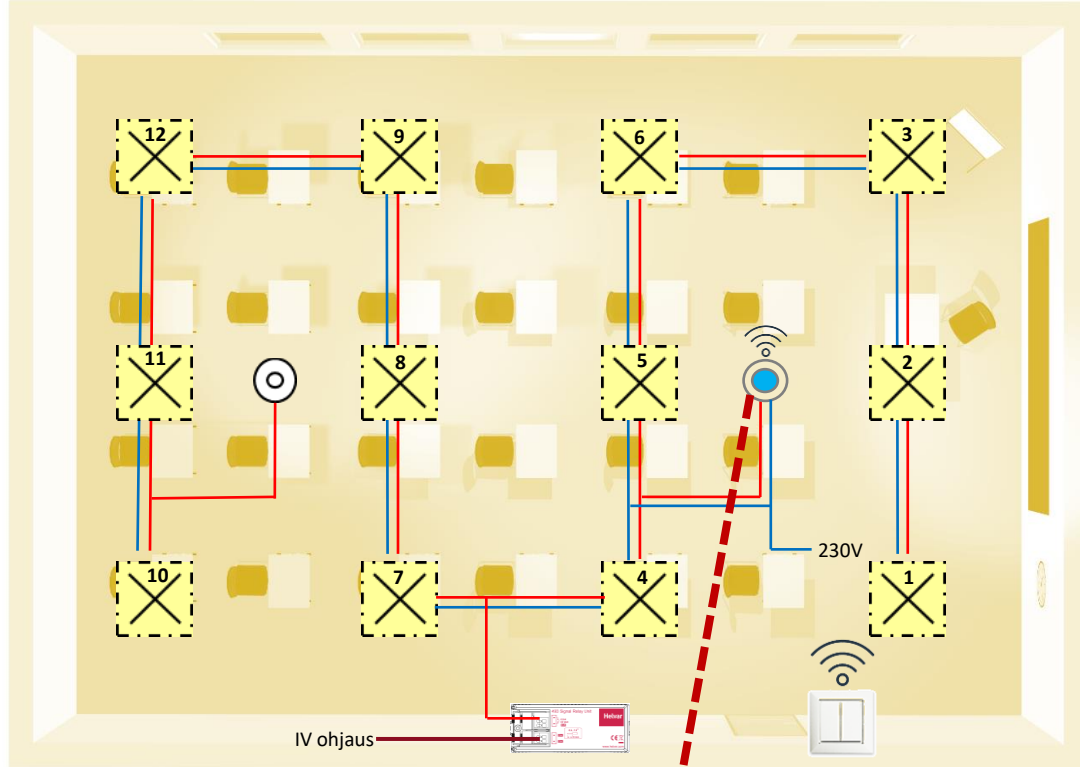
Helvar 493 signaalireleleysikkö

— DALI väylä
— 230V

Esimerkki ohjaus:

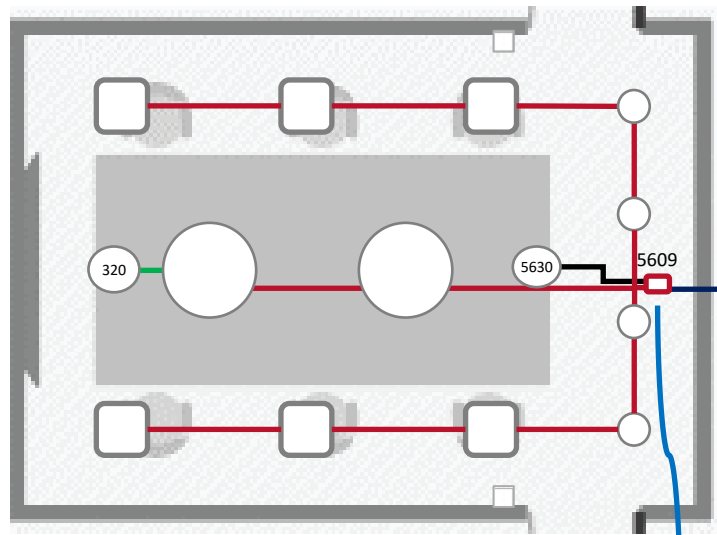
- 1=Valo ON + Dim up (broadcast)
  - 2=Valo OFF + Dim down (broadcast)
  - 3=Tilanne 1 = valaisimet 1-3 20%, valaisimet 4-12 60%
  - 4=Tilanne 2 = valaisimet 1-3 0%, valaisimet 4-12 50%
- Ryhmit ja tilannekutsut vapaasti ohjelmoitavassa App:lla
Ohjauspainikkeita voi olla useita samassa tilassa

IV ohjaus

Node Advanced Opettajain- ja kokoushuoneisiin

- DALI erillisväylä osoitteellisilla DALI-valaisimilla
- Tilanteet langattomalla paneelilla
- Esittely, neuvottelu, siivous
- Yksinkertainen mobiilisovellus ohjelmointiin
- Käytäväpito mahdollista

Langaton ActiveAhead

Käytävät

Portaikot

Toimistot

Pukuhuoneet ja WC-tilat

Käytävät ja rappukäytävät

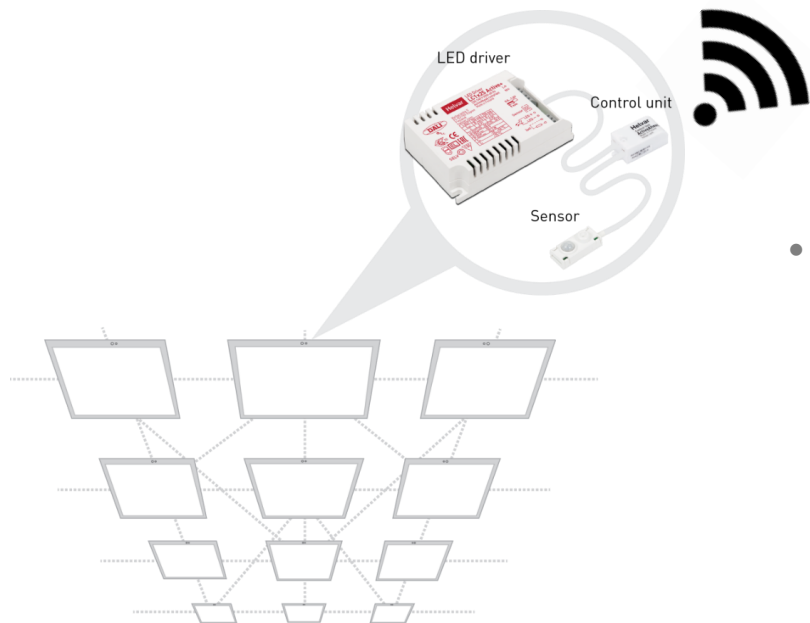
Käyttäjien tarpeet

- Täysautomaattinen valaistus
- Kävelet/saavut **AINA** valaistulle alueelle
- Paras mahdollinen energiansäästö:
  - valot päälle vain silloin kuin sitä tarvitaan

Langaton ja itseoppiva valaistuksenohjaus ActiveAhead

Helvar

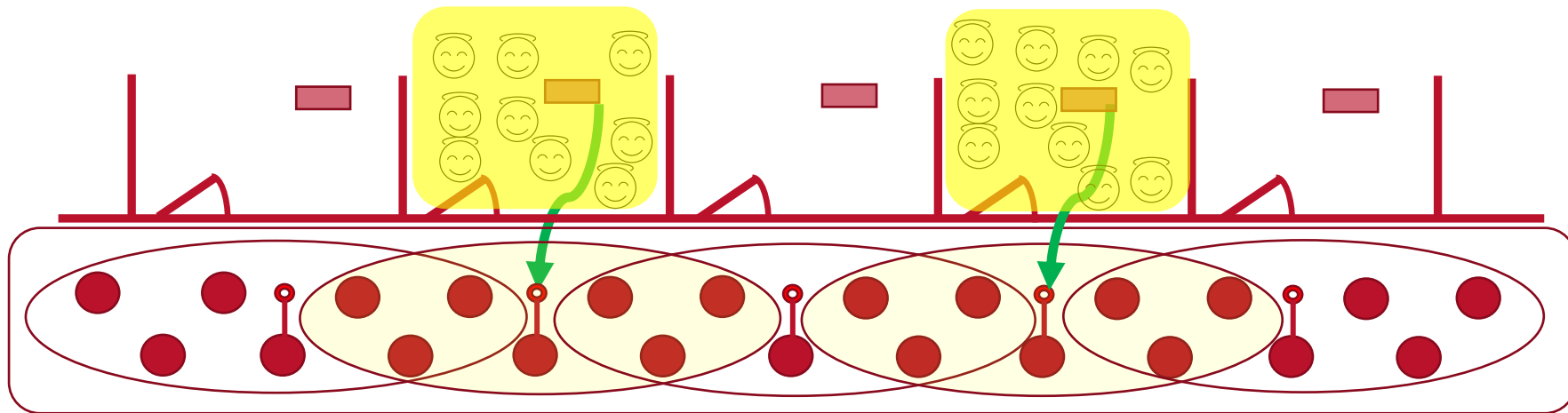

Bluetooth® low energy mesh - wireless network

- Täydellinen BLE ratkaisu **saneerauskohteisiin**
  - **Helppo** asentaa ja ylläpitää
  - Ei kaapelointia valaistuksen ohjaukseen
  - Skaalautuva ratkaisu
  - Helppo ja nopea käyttöönotto mobiilisovelluksella

ActiveAhead käytävillä

Node Advanced

AA-valaisin

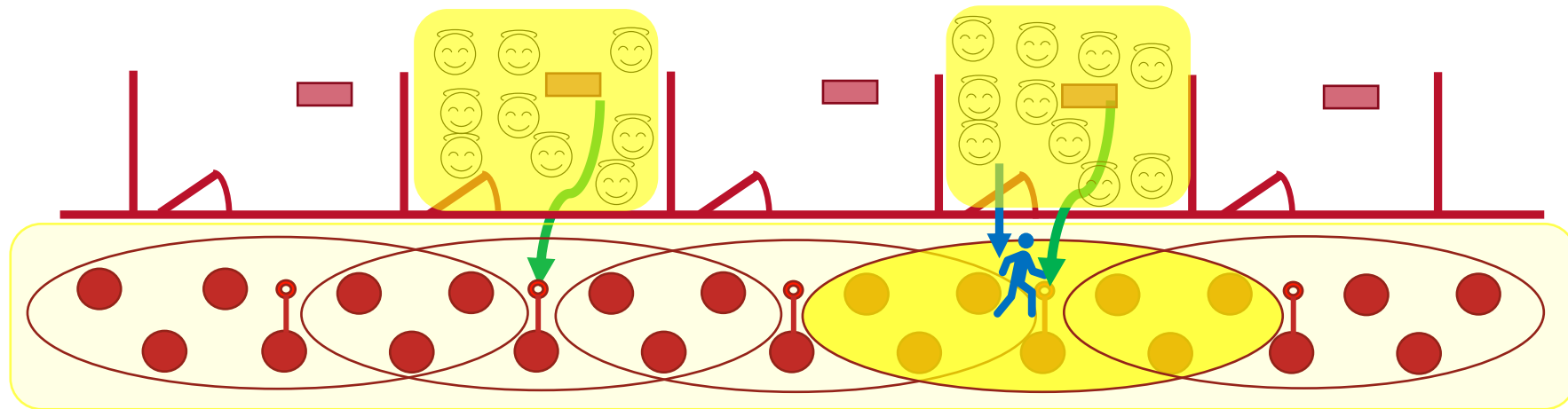
AA-sensori

Valaistusryhmä käytävällä

Valaistustyhmä koko käytävällä

Käytäväpito -toiminnallisuus

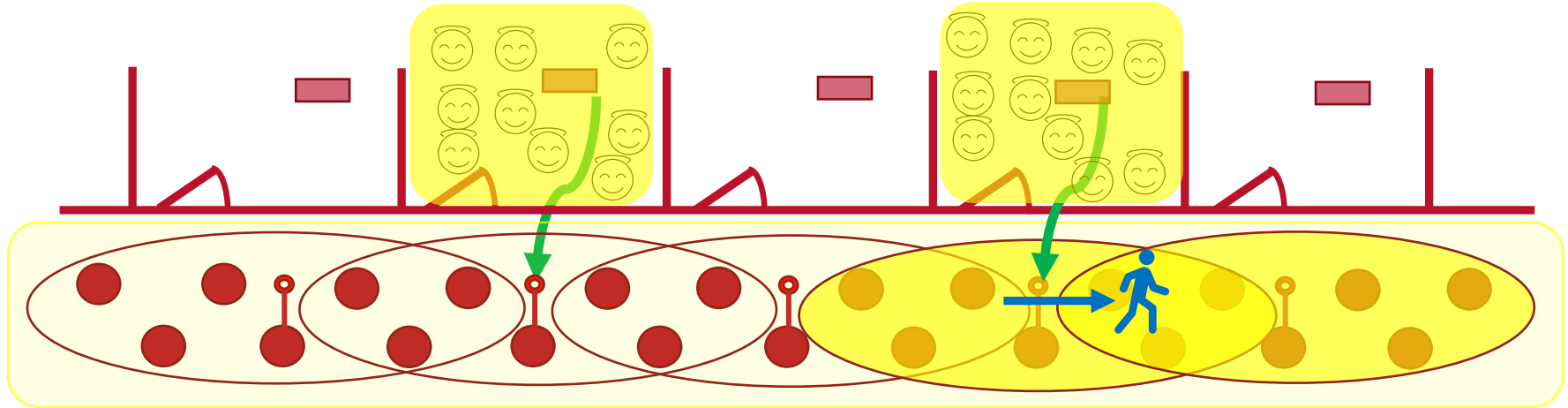
- Käytävävalaistus käytössä olevien luokkien ulkopuolella ovat päällä energiansäästötasolla
- Ei saavuta pimeälle käytävälle luokkahuoneesta

Oppilas poistuu luokasta:

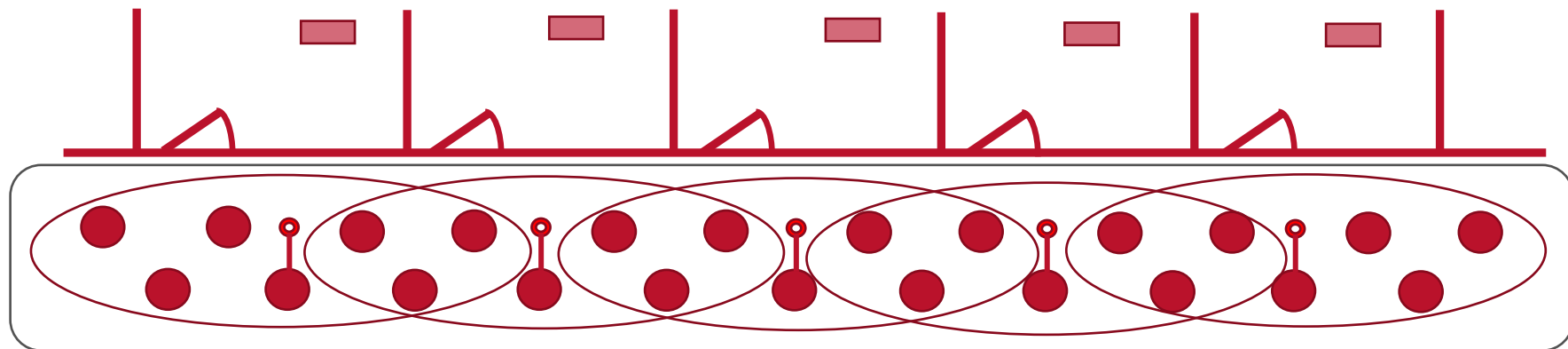
- Valaistusteho menee läsnäolotilaan
- Koko käytävä valaistetaan energiansäästötasolla

Käytävällä liikkuminen:

- Valaistus tehostuu liikkujan edellä päällekkäisissä ryhmissä

- Päivän päätteeksi luokkatilat ja käytävät sammuvat automaattisesti

Toimistotilat Käyttäjien tarpeet

- Energiansäästöä
  - Läsäolotunnistuksella
- Luonnonvalon huomiointi valaistuksessa
- **Hyvinvointi, tehokkuus:**
  - **Henkilökohtainen valaistuksen säätö**
- Turvallisuus, käyttömukavuus:
  - Viereisten käytävien valaiseminen, kun toimisto on käytössä

ActiveAhead toimistoissa Ratkaisu

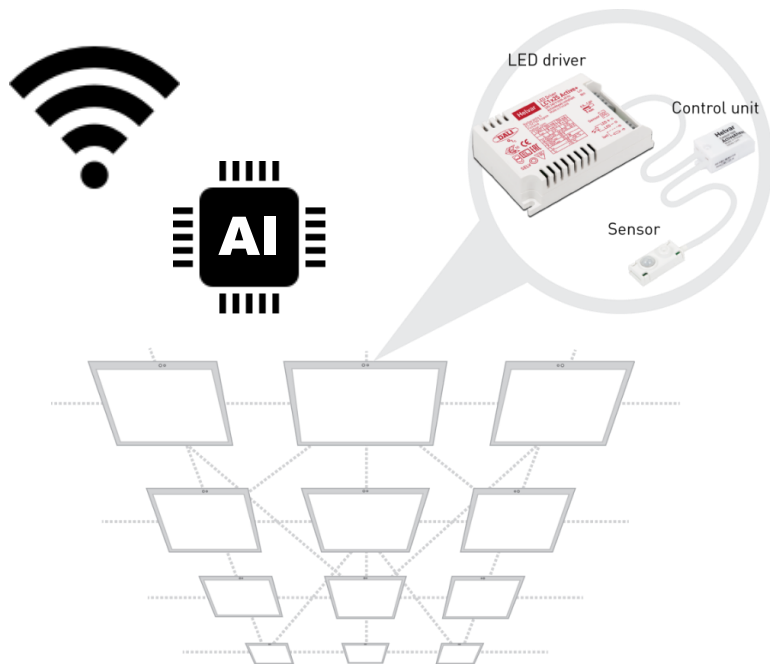
Helvar

- Energiansäästö ja automaattinen
valaistuksenohjaus **ennakoivalla valaistuksella**
- Henkilökohtainen valaistuksen säätö
ActiveTune mobiilisovelluksella
- Käytäväpitovalaistus

Langaton ja itseoppiva valaistuksenohjaus AcativeAhead – Aina askeleen edellä

Helvar

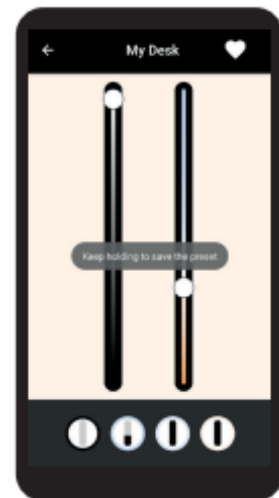
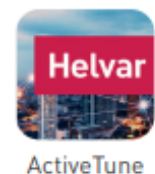

Bluetooth® low energy mesh - wireless network

- **Ennakoiva valaistuksen ohjaus**, perustuen todelliseen tilankäyttöön
  - Kuuntelee BLE-mesh verkossa viereisten valaisimien toimintaa (läsnäoloa ja valotasoa)
  - Oppii seuraamaan viereisiä valaisimia ja pitämään lähialueen automaattisesti valaistuna
  - Jatkuvasti uudelleenoppiva (tilamuutokset)
- **Energiansäästö ja käyttäjien hyvinvointi**
  - Valot päällä vain missä ja milloin sitä tarvitaan

Hienosäädä omaa työpistevalaistustasi **ActiveTune** sovelluksella

- Kohenna valaistuksella tuottavuutta ja hyvinvointia
- Toteuta **erillistarpeita** huomioiva valaistus (sisäval. direktiivi)
  - Ikääntyminen
  - Työtehtävät
  - Ulkoiset olosuhteet

Pukuhuone ja WC-tilat

Helvar

Ratkaisu

- Pukuhuoneet ja ActiveAhead
  - Itseoppiva
  - Automaattinen
  - Energiansäästö
- WC-tiloissa läsnäolon tunnistus
- Nämä tilat voidaan myös liittää DALI Reititinjärjestelmään

Esimerkkejä erilaisista tiloista ja ohjauksesta

- Auditoriot
- Liikuntasalit
- Aulatilat
- Keittiö ja ruokailutilat

DALI Reititinjärjestelmä

- Luokkahuoneet
- Opettajainhuone
- Neuvottelutilat

Node Multisensor (tilakohtainen ohjaus)

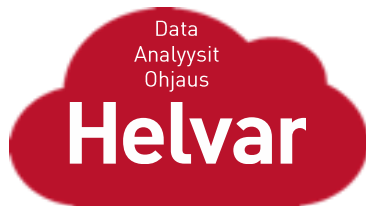
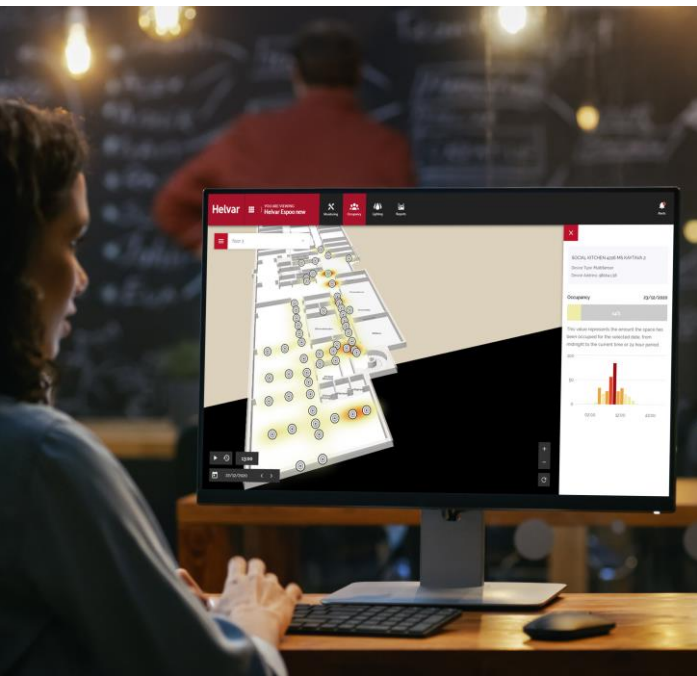
- Toimistotilat
- Käytävät ja rappukäytävät
- Pukuhuoneet ja WC-tilat

ActiveAhead (langaton ohjaus)

HELVAR INSIGHTS

TOIMINTAPERIAATE

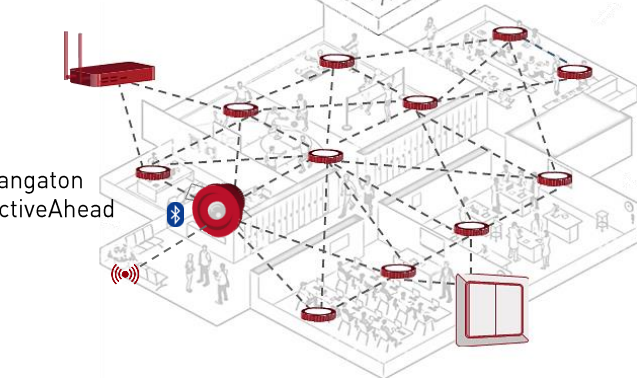
Helvar 100 YEARS

Reititinjärjestelmä

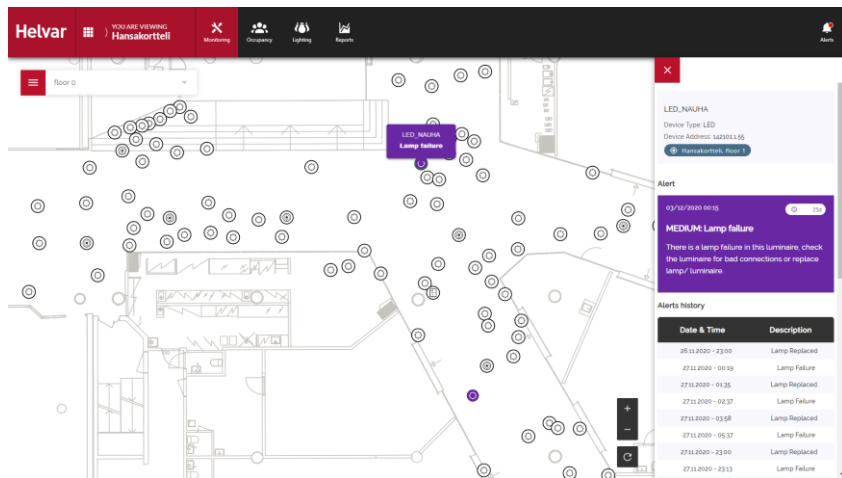

Langaton ActiveAhead

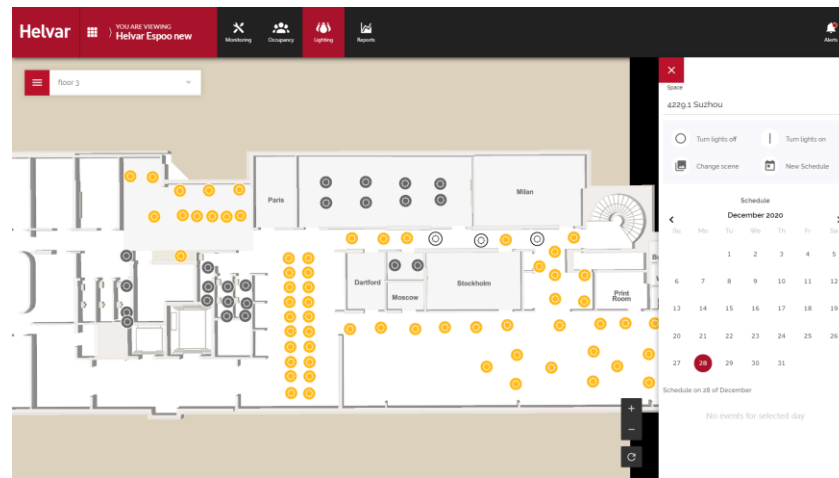

Helvar Insights kouluympäristössä

Helvar

- **Ennakoiva kunnossapito** – varmistaa häiriöttömät työskentelyolosuhteet tilan käyttäjille

- **Tilannekutsut** esim. juhlatilaisuuksissa voidaan tarvittaessa toteuttaa keskitetysti ja myös ajastaa

Helvar

KIITOS

e-mail: mans.paul@helvar.com
mobile: 050-5897504